

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

РОЗДІЛ II. Позитивне (юридичне) право.

Тема 3. Держава: загальнотеоретична характеристика

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Держава: загальне поняття, ознаки, сутність.
2. Основні теорії про причини виникнення держав на різних етапах історії людства.
3. Історична типологія та інші класифікації держав.
4. Держави перехідних типів.

Термінологічні завдання

Засвойте визначення таких понять: держава, державна влада, історичний тип держави, державний суверенітет

Практичні завдання

1. Ознайомтесь зі змістом [Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990.](#)

Визначіть, які з її положень присвячені внутрішньому та зовнішньому суверенітету та КОРОТКО занотуйте у зошиті нижченаведену таблицю.

Заповніть таблицю

Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990	
державний суверенітет України – ...	
внутрішній суверенітет України	зовнішній суверенітет України
...	...
...	...

Поясніть (письмово у зошиті), в чому полягає взаємозалежність внутрішнього та зовнішнього суверенітету держави? Наведіть відомі Вам приклади порушення внутрішнього та зовнішнього державного суверенітету в сучасному світі.

2. Яка з теорій про причини походження держав є, на Вашу думку, найбільш обгрунтованою?

Ознайомтесь із нижченаведеними положеннями та визначіть, якій із теорій про причини походження держави вони відповідають?

Заповніть таблицю

№	назва теорії про причини походження держав
2.1.	№ ???
2.2.	№ ???
2.3.	№ ???
2.4.	№ ???
2.5.	№ ???
2.6.	№ ???
2.7.	№ ???

2.1. «Акт, через який народ сам конститується в державу, завдяки якому можна мислити про його правомірність ... – це першопочаткова угода, відповідно до якої усі у складі народу відмовляються від своєї зовнішньої свободи для того, щоб знову водночас прийняти цю свободу вже як члени спільноти, тобто народу, що вже розглядається як держава». (Імануїл Кант, німецький філософ, XVIII ст.)

2.2. «Історія не надає нам жодного прикладу, де б держава виникала не за допомогою акту насилля, а якимось інакше. Крім того це завжди було насиллям одного племені над іншим. Воно проявлялось у завоюванні та поневоленні більш сильним чужим племенем більш слабкого осілого населення» (Людвіг Гумплович, польський вчений, XIX ст.)

2.3. «Історія всього дотеперішнього суспільства є історія боротьби класів. Вільний і раб, патрицій і плебей, феодал і кріпак, цеховий майстер і підмайстер, коротко кажучи, гнобителі і гноблені перебували в постійному антагонізмі один до одного, вели безупинну, то приховану, то явну боротьбу, боротьбу, яка кожний раз кінчалася революційною перебудовою всього суспільства або спільною загибеллю класів, що боролися... Сучасна державна влада, це – тільки комітет, який управляє спільними справами всього класу

буржуазії...Пролетаріат використає своє політична панування для того, щоб крок за кроком вирвати у буржуазії весь капітал, централізувати всі знаряддя виробництва в руках держави, тобто організованого в пануючий клас пролетаріату, і якомога швидше збільшити масу продуктивних сил». (Карл Маркс, Фрідріх Енгельс, німецькі філософи та політичні діячі XIX ст.)

2.4. «Треба приносити велику подяку Богові і за те, що є царі, і за те, що є судді. Піклуючись про благоустрій людей, щоб багато з них не жили гірше звірів, Бог заснував владу начальників і царів, ніби кермо для управління колісницею або для управління кораблем. Тому, якщо ти начальник, то дякуй чоловіколюбному Богу за те, що ти удостоївся брати участь у такій опіці; якщо ти підлеглий, то знову дякуй Йому за те, що маєш начальника, який турбується про тебе і не дозволяє злим людям будувати тобі підступи». (Іван Золотоуст, IV-V ст., вчитель Церкви)

2.5. «Держава виникає заради потреб життя, але існує вона заради досягнення. благого життя. Звідси витікає, що будь-яка держава – продукт природного виникнення і що вона уподібнюється в цьому відношенні первинним спілкуванням – сім'ї й селищу; вона є завершенням їх...». (Арістотель, грецький філософ, IV ст. до н. е.)

2.6. «Так як властивості суспільства подібні із властивостями живого тіла, то необхідно розглянути підстави, які дозволять стверджувати, що постійні зв'язки між частинами суспільства аналогічні постійним зв'язками між частинами живого тіла ... Між живим тілом та тілом політичним не існує інших аналогій, крім тих, які є необхідним наслідком тієї взаємної залежності частин, яка притаманна їм обом». (Герберт Спенсер, англійський філософ та соціолог, XIX ст.)

2.7. «Ефективність управління цими роботами вимагає створення організаційної системи, яка б охоплювала собою або все населення країни, або, в крайній мірі, його найбільш активну частину. В підсумку ті, хто контролює цю систему, володіють унікальними можливостями для досягнення вищої політичної влади». (Карл Вітфогель, німецький та американський соціолог, XX ст.)

3. Визначіть, до яких видів (історичних типів) держав належать зазначені у таблиці держави?

(Для пошуку інформації про ці держави доцільно користуватись пошуковою системою «Google»)

Заповніть таблицю

держава критерій	за формаційн им підходом	за цивілізаці йни м підходом	за ставлення м до релігії	за ідеологіч ним підходом
Федеральна Республіка Німеччина	?	?	?	?
Китайська Народна Республіка	?	?	?	?
Саудівська Аравія	?	?	?	?
Корейська Народна Демократична Республіка	?	?	?	?
Японія	?	?	?	?

Творчі завдання

4. Ознайомтесь із нижченаведеними матеріалами: [Ключковський Ю. Б. Суверенітет: держави, нації чи народу?](#) / Ю. Б. Ключковський // Публічне право. – 2013. – № 3. – С. 14-22.

Висловіть (письмово у зошиті) свою позицію щодо співвідношення та взаємодії понять «державний суверенітет», «народний суверенітет», «національний суверенітет»? Використайте [логічні кола Ейлера](#) для відображення цього співвідношення.

5. Ознайомтесь із запропонованою науковою статтею та заповніть нижченаведену таблицю:

[Богушова І. В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий аналіз / І. В. Богушова // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 43-46.](#)

Висловіть (письмово у зошиті) свою позицію щодо змісту, переваг та недоліків кожного з цих підходів до типології держав.

Заповніть у зошиті таблицю

	зміст	переваги	недоліки
Формаційний підхід
Цивілізаційний підхід

Рекомендована література

Базова

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – С. 103-125
2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). – К.: Атіка, 2013. – С. 18-25, 80-89
3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид. 10-е, доповнене. – Львів: Край, 2008. – С. 53-63
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009, – С. 116-137
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – С. 47-49, 51-61

Допоміжна

1. Балаклицький А. І. Поняття та значення основних ознак держави на сучасному етапі розвитку суспільства: загальнотеоретична характеристика [Електронний ресурс] / А.І. Балаклицький // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 104-109. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/41751>
2. Богушова І. В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий

аналіз / І. В. Богушова // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 43-46

3. Божко В. М. Аналіз теорій походження держави / В.М. Божко // Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право». – Харків. – 2007. – Вип. 9. – С. 12 – 19. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/11740/%C2>

4. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, С. Г. Серьогіна та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. «Право України», 2012. Випуск № . «Академічні правові дослідження». Дод. до юрид. журн. «Право України». – 336 с. – Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/1218>

5. Кашанина Т. В. Теорії походження государства / Т. В. Кашанина // Происхождение государства и права. Учебное пособие / Т. В. Кашанина. – М. : Высш. шк., 2004. – С. 46-100. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/308871/>

6. Моїсеєнко Д. М. «Перехідна держава» та «постсоціалістична держава»: співвідношення понять / Д. М. Моїсеєнко // Держава та регіони. Сер. : Право. -- 2014. -- № 1. -- С. 14-17. -- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_1_5

7. Рабінович П. Соціальна сутність держави: теоретико-методологічні засади дослідження / П. Рабінович, Ю. Лобода // Право України. – 2001. – № 8. – С. 41-44.

8. Тимошенко В.І. Договірна теорія виникнення держави // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — Одеса: Одеський юридичний інститут НУВС, 2005. — № 1. — С. 201—205.

9. Тимошенко В.І. Психологічна теорія держави Л.Й. Петражицького (з історії політичної і правової думки) // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 24. -- К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. -- С. 24-30.

10. Тимошенко В.І. Роль насильства у виникненні держави (з історії політичної та правової думки) // Бюлетень Міністерства юстиції України. -- 2005. -- № 1(39). -- С. 26-35

11. Яртим Н. В. Католицькі доктрини походження держави і права [Електронний ресурс] / Н. В. Яртим // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. -- 2011. -- № 1. -- С. 151-155. -- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_1_38